

مقایسه انعکاس فضا در سبک های شعری و معماری ادوار اسلامی ایران

آیسان پاک نژاد، دکتر لیلا رحیمی*

Aysanps900@gmail.com

Architect_rahimi@yahoo.com

چکیده:

امروزه تاثیر وقایع یک جامعه بر فرهنگ و اندیشه مردمان آن جامعه و به تبع آن نوع رفتار هنرمندان آن عصر، بر کسی پوشیده نیست؛ انعکاس این رویدادها که ترویج نوع خاصی از فرهنگ را در میان مردمان آن جامعه سبب می شود و باعث ایجاد دغدغه ها و اندیشه های جمعی مخصوصی می شود که بر دوره های بعد از خود نیز تاثیر می گذارد، را می توان در رفتار هنرمندان آن عصر از جامعه، در خلق اثر دید؛ این رفتار به سبب اشتراکاتی که ریشه در وقایع آن عصر دارد، در میان هنرمندان آن دوره تکرار می شود و به سبب این تکرار می توان آن ها را در سبک های دوره ای خاصی تقسیم بندی کرد و به مطالعه آنها پرداخت. در این مطالعه پس از بررسی مفاهیم نظری مربوط به فضا، فضای معماری و فضای شعری، به بررسی ویژگی های سبک های شعری و نوع رفتار و فرهنگ و اندیشه مردمان دوره پس از اسلام و 4 دوره معماری بعد از اسلام که در کتاب استاد پیرنیا تقسیم بندی شده، پرداخته و در پایان طی دو جدول که به تقسیم بندی و مقایسه ی انعکاس فرهنگ در فرم معماری و شعر و فضای معماری و شعر پرداخته شده به نتیجه و هدف موضوع این تحقیق که نشان دادن و قیاس انعکاس فضای معماری و فضای شعری در ادوار مختلف ایران بعد از اسلام است، می رسیم.

واژه های کلیدی: فرم و فضا، سبک دوره ای، سبک معماری ایرانی، سبک شناسی شعر، ادبیات و معماری

مقدمه:

هر تفکر، خیال و اندیشه ای برای اینکه خود را معرفی نماید نیاز به خلق فضا دارد و شاعر یا معماری که برای انتقال مفهومی دست به آفرینش معماری یا شعر می زند، ناگزیر است که با ابزار خلق فضا به این مهم دست یازد. بطور کلی رابطه ای دو سویه بین ابزار فضا به عنوان انتقال دهنده مفاهیم خالق آن، و فرهنگ و اندیشه ادوار به عنوان عاملی تاثیرگذار بر فکر و ذهن خالق برای آفرینش فضایی جهت انتقال اندیشه موجود در جامعه وجود دارد، به این صورت که عموماً دغدغه خالق اثر نشأت گرفته از فرهنگ و وضعیت اندیشه موجود در جامعه دوران خود است و معمار یا شاعر در تلاش برای آفرینش فضایی جهت انتقال اندیشه موجود در جامعه می باشد، و اتفاق بعدی در این سیر برداشت عموم مردم از فضاهای انعکاس یافته در درون اثر می باشد؛ بدین ترتیب مخاطبی عام از دوره زمانی و مکانی دیگر با خوانش اثر می تواند به روح اندیشه جمعی آن جامعه دست یابد.

مفاهیم نظری تحقیق:

تعریف فضا

در فرهنگ معین، "فضا" چنین معنا شده است: مکان وسیع، زمین فراخ، ساحت؛ مکانی که کره زمین در منظومه شمسی اشغال می کند. در هر دو تعریف، واژه "مکان" به کار رفته و این نشان می دهد که فضا، دارای مکان است، یا همان مکانی است که میتوان به درون آن رفت؛ پس فضا قطعاً یک جای تهی است (معین، 1381) (معظمی، 1390). این تعریف از فضا ما را بر آن می دارد که